



Kritika

Diptih kontrastnih potez

Ana Perne

Kot nekakšno reper-toarno jedro tekoče sezone se v Mes-tnem gledališču lju-bljanskem umešča nekoliko nenavadno programsko dejanje – odločitev za upri-zoritveno celoto iz dveh samostojnih delov, ki ju njun skupni režiser **Ivica Buljan** zasnuje kot diptih z očitno vseb-nostjo kontrastov, utemeljen predvsem v konceptualnem prepoznavanju mo-tivno-tematskih ve-zi med besediloma, ki ju uprizarja. Za obe deli velja, da se

v slovenskem gledališkem prostoru predstavljata prvič, obe tudi podpisu-jeta nemška avtorja, vendar je med njima skoraj štiridesetletna razlika v času in seveda družbeno-političnih okoliščinah nastanka.



Heiner Müller:

Komedijska z ženskami.

Režija Ivica Buljan. Mestno gledališče ljubljansko.



Anja Hilling:

Črna žival

žalost. Režija

Ivica Buljan.

Mestno gledališče ljubljansko.



Komedijska z ženskami (1969), precej ne-tipično delo Heinerja Müllerja, in Črna žival žalost (2007) uspešne sodobne avtorice Anje Hilling že z naslovoma po-kažeta na enega vidnejših kontrastov: komedijska in žalost, žanr sam in čustvo, ki se poveže z nasprotnim žanrom. Pr-

va polovica torej komedija, in to precej klasične dramske oblike, druga polovi-ca tragedija s predznakom sodobnosti tudi na ravni dramskih postopkov, tako denimo vnosa dokumentarnosti s svo-jevrstnimi pričevanji oseb. Nadalje sta si v diptihu nasproti povojna socialis-tična ureditev in neoliberalni kapitali-zem v krizi, dva sistema, dva časa, med katerima se neizbežno pojavijo razlike že v samem načinu, občutenju ži-vljenja. Kje je v teh kontrastih torej najti vezi?

V celoti takšne narave bi bilo združe-vanje delov prav lahko drugačno, se-veda pa bi pod njeno zasnovo oziroma uresničitvijo potem stalo drugo ime. Buljanovo podpisuje združitev dveh v sebi sicer sklenjenih celot – to potrdi-ta tudi postavitvi, ki zlahka funkcionira neodvisno druga od druge – s po-vezavo v detektiranju sprememb od utopične nove gradnje do apokaliptič-nega propada; s tkanjem niti med os-rednjima temama odgovornosti in svobode. In če imata predstavi (pri obeh kot dramaturginja sodeluje **Petra Pogorevc**) svojo samostojnost (ne nazadnje se Komedijska z ženskami, če-prav je uradno premiero dočakala še-le zdaj, igra že dobra dva meseca), po-tem lahko Buljanovo oznako diptiha preberemo tudi kot povabilo k iskanju vezi. (Mimogrede, jih razbiramo dru-gače, če uberemo zgodovinskemu ča-su nasprotno smer?)

Komedijsko z ženskami v prevodu **Milana Štefeta** Buljan uprizarja v smeri realističnega prikaza skupnosti zno-traj vzhodnonemškega socializma, ki pa ga, tudi v dialogu z Müllerjevimi preklopi med glavnimi in gledališki-mi dramskimi osebami, lomi z razno-vrstnimi »razvedrilnimi« vložki, od petja pa do pripovedovanja šal. Mor-da gre v tem principu za gradnjo na prenosu oblike skupnosti v njeno gle-dališko občutenje, morda zgolj za na-čin razgibanja komedije; kakor koli, igra, ki ima žanrsko oznako vpisano že kar v naslovu, v slovenski praiz-vedbi bolj kot komedijska z nabrušeno ostjo nastopi v lahkotnejših tonih. Sicer pa zna že soočenje z besedilom, na osnovi katerega uprizoritev krep-ko poudarja trditev, da »je ženska človek kot moški«, zbuditi kakšen po-

mislek glede moči njene osti. Znotraj diptiha ima podoba skupnosti žensk (in moških) v socializmu, njihovega boja (konflikta) in dojemanja svobo-de resda vlogo vzpostavitve nasprot-ja s sliko sodobnih individualistov, sa-ma po sebi pa se zaustavi pri podaja-nju te zgodovinske skupnostne podo-be v mestoma že šaljivem komedij-škem zastavku.

Črna žival žalost (v prevodu **Jaše Dr-novška**) spregovori torej o sodobni-kih – tu ne gre več za ženske in moš-ke, za spolne vloge, tu stopi v ospred-je žival, in sicer skozi premišljeno členjeno tridelno igro, s pisavo v strukturni preobrazbi, ki denimo do-bi epsko razsežnost v osrednjem de-lu, ob nastopu katastrofalnega požar-a. Tridelnost upošteva tudi Buljano-va režija; ta igro prestavlja iz osrčja odra na ožino rampe in spet nazaj (pri tem igra pomembno vlogo tudi scenografija skupine **Numen in Ivane Radenović**, od estetizirano zlovesče pred katastrofo do surovo gole po njej) ter jo, podobno, kot to počne dramska pisava, uprizoritveno preo-braža: neobvezen dialog, ki kaže na brezbrizen odnos do okolice (narave, a tudi sočloveka), prelevi v telesno potencirano »vrženost« v ogenj, da bi nato prešla k večplastnemu soočanju s posledicami ognjenega pohoda. Bu-ljan izkaže velik posluh za dramo, ki tako natančno zajame skupino ljudi – ta je skupaj, ne da bi v resnici bila, opiše posamezne trenutke, nagonska ravnanja, vključi bolečino, ki sledi. S sodelavci, nekateri so del njegove stalne ekipe, tako kostumografka **Ana Savić Gecan** in avtor glasbe **Mit-ja Vrhovnik Smrekar**, ustvari inter-pretativno čvrsto in oblikovno razde-lano uprizoritev, ki deluje kot močna gledališka izkušnja. K tej bistveno pripomore igralska zasedba v celoti, a če omenimo le tri: **Sebastian Ca-vazza**, ki Paula prižene k animalične-mu utelešenju bolečine, **Jana Zupan-čič** v vlogi Jennifer, prežete z novim zanimanjem – nič več za žive ljudi, temveč za mrtve živali, in **Jure Henig-man**, ki se kot njen brat Oskar edini še zmore približati najbolj primarne-mu izrazu žalosti. x

Page: 20

Reach: 118000

Country: SLOVENIA

Size: 371 cm2

2 / 2



Črna žival žalost Anje Hilling v režiji Ivica Buljana je natančno spisana in preiščeno zrežirana sodobna tragedija o krizi in »vseenosti«, ki prežema današnji čas. Fotografija: Barbara Čeferin